

بسمه تعالی

جنايت عليه علم

نامه سرگشاده به جامعه جهانی پيرامون تجاوز نظامی آمریکا و رژیم صهيونيستی عليه زیرساخت‌های علمی و آموزشی
ایران

دبیرکل محترم سازمان ملل متحد

مدیرکل محترم سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو)

علم، میراث مشترک و بدون مرز بشری

علم میراث مشترک بشریت است و شکل‌گیری آن حاصل تلاش تمدن‌های گوناگون در طول تاریخ است. تمدن ایرانی سهمی مهم و شناخته‌شده در این میراث جهانی داشته است؛ از دانشمندانی چون ابن سینا، ابوریحان بیرونی، خوارزمی و خیام در قرون گذشته و در زمان معاصر کسانی چون محمود حسابی، مریم میرزاخانی، مجید سمیعی، سعید کاظمی آشتیانی و دیگر دانشمندان را به جهان عرضه نموده که هر یک منشاء خدمات بزرگی برای بشریت بوده‌اند. مواردی نظیر اعطای جایزه جهانی مصطفی(ص) به دانشمندان جهان، دارا بودن بیش از سه میلیون دانشجوی و هشتاد هزار استاد در حدود دو هزار واحد دانشگاهی و موسسه آموزش عالی و پژوهشی، رتبه پنجم در فناوری نانو، میزبانی بزرگ‌ترین پارک فناوری غرب آسیا(پارک فناوری پردیس)، انتشار بیش از دو درصد از مقالات اسکوپوس، رتبه هفدهم انتشار مقالات در سال ۲۰۲۴ و اشتغال حدود صد هزار دانشجوی ایرانی در دانشگاه‌های مختلف جهان نشان‌دهنده نقش جدایی ناپذیر ایران در شبکه جهانی علم و فناوری است.

آسیب به نهادهای علمی و آموزشی

با کمال تأسف تجاوز نظامی و حملات گسترده در ژوئن ۲۰۲۵ و مارس ۲۰۲۶ توسط آمریکا و رژیم صهيونيستی علیه ایران به زیرساخت‌های مدنی و نهادی علمی و آموزشی آسیب زدند. این مراکز به صورت هدفمند و برنامه‌ریزی شده مورد حمله قرار گرفته‌اند و موارد یاد شده خسارت‌های جانبی جنگ نبوده‌اند. این حملات با نقض آتش بس و حاکمیت و تمامیت ارضی ایران از سوی رژیم صهيونيستی و آمریکا انجام شده و جامعه علمی نمی‌تواند نسبت به آن بی‌تفاوت باشد. در این حملات، آسیب‌ها و صدمات زیر وارد شد:

- حمله به 700 مدرسه و واحد آموزشی از جمله بمباران مستقیم مدرسه شجره طیبه میناب
- آسیب دیدن چند دانشگاه و مرکز پژوهشی از جمله مرکز تحقیقات هوا فضا، دانشگاه صنعتی اصفهان، دانشگاه علم و صنعت ایران، انستیتو پاستور، دانشگاه صنعتی شریف و دانشگاه شهید بهشتی
- جان باختن بیش از 290 دانش‌آموز و معلم در محیط‌های بی‌دفاع آموزشی

- کشته شدن 33 دانشجو در شهرهای مختلف و حمله نظامی به ناو آموزشی دنا و جان باختن تعداد 104 دانشجوی غیرمسلح
- تعطیلی فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی بیش از 3 میلیون دانشجو و 17 میلیون دانش آموز و آسیبی جبران ناپذیر به اهداف توسعه علمی و آموزشی
- تهدید جانی بیش از 60 هزار دانشجوی بین‌المللی شاغل به تحصیل و تحقیق در ایران
- بمباران هدفمند مناطق مسکونی به منظور ترور بیش از بیست دانشمند به صورت خانوادگی، از جمله رئیس یکی از بزرگترین دانشگاه‌های غیردولتی ایران

در ایران دانشمندان و پژوهشگران که نتایج یافته‌های علمی خود را بر بستری شفاف و مشروع (مقاله، کتاب و...) به جامعه‌ی علمی سراسر جهان عرضه می‌کردند، مورد حمله آمریکا و رژیم صهیونیستی قرار گرفتند. هدف قراردادن این افراد و زیرساخت‌های علمی و آموزشی - به ویژه وقتی چنین اقداماتی به صورت علنی توجیه و تایید می‌شود - تهدید جدی برای امنیت جامعه علمی در سراسر جهان است. بنابراین جامعه دانشگاهی وظیفه اخلاقی و حرفه‌ای خود می‌دانند که در کنار غیرنظامیان، علاوه بر محکوم کردن مداخلات نظامی، از علم و زیرساخت‌های علمی دفاع کنند. سازمان ملل و نهادهای بین‌المللی و سایر کشورها باید موضع روشنی در برابر آن داشته باشند.

مصونیت علم و آموزش

حمله به مدارس، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با اصول بنیادین حقوق بشردوستانه بین‌المللی در تعارض است. بر اساس اصل تفکیک میان اهداف نظامی و غیرنظامی، مندرج در پروتکل الحاقی اول کنوانسیون‌های ژنو (۱۹۷۷)، اهداف غیرنظامی از جمله مؤسسات آموزشی و علمی نباید مورد حمله قرار گیرند. همچنین، کنوانسیون لاهه ۱۹۵۴ درباره حفاظت از اموال فرهنگی در زمان حمله‌های مسلحانه، بر ضرورت صیانت از مراکز علمی، آموزشی و فرهنگی تأکید دارد. از منظر حقوق بشر، این حملات با اعلامیه جهانی حقوق بشر و نیز میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی - که حق آموزش و حق مشارکت در پیشرفت علمی را تضمین می‌کند - مغایرت دارد. از طرفی قطعنامه ۲۶۰۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد (۲۰۲۱) حملات علیه آموزش در زمان جنگ را محکوم کرده و بر ضرورت حفاظت از مدارس، دانشجویان، معلمان و زیرساخت‌های آموزشی تأکید می‌کند. افزون بر این، توصیه‌نامه یونسکو درباره علم و پژوهشگران علمی (۲۰۱۷) بر امنیت پژوهشگران و حفاظت از آزادی علمی به‌عنوان تعهدی جهانی تأکید می‌کند.

آنچه امروز در ایران روی داده، استمرار الگویی نگران‌کننده در تاریخ معاصر است. جامعه علمی جهان در دو دهه گذشته شاهد حملات مشابهی به دانشگاه‌ها، مدارس و مراکز پژوهشی در کشورهای عراق، افغانستان، سوریه، فلسطین، یمن و لبنان بوده است؛ حملاتی که نه تنها زیرساخت‌های علمی، بلکه جان هزاران دانشجو، معلم، پزشک و پژوهشگر را گرفت. بی‌تفاوتی روزافزون نسبت به مصونیت علم و آموزش در میانه‌ی جنگ‌ها وجه مشترک این حملات است. این جنگ، جنایت علیه علم و بشریت است. جنایتی علیه صلح جهانی، زیرا علم یک بخش مهم صلح جهانی و زبان بشری بین‌المللی است. حمله به نهادهای علمی ایران، صرفاً حمله به یک ملت نیست؛ حمله‌ای علیه اندیشه، پیشرفت و صلح جهانی است.

درخواست‌ها

ما، جمعی از دانشگاهیان، پژوهشگران و اعضای جامعه علمی جهانی، با احساس مسئولیت نسبت به آینده‌ی علم، آموزش و صلح جهانی، این نامه را در واکنش به حملات نظامی اخیر ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی منتشر می‌کنیم؛ حملاتی که به‌طور مستقیم مراکز آموزشی، علمی، پژوهشی و غیرنظامی را هدف قرار داده و منجر به کشته‌شدن دانش‌آموزان، دانشجویان، استادان و دانشمندان شده است.

ما امضاکنندگان نامه از جنابعالی می‌خواهیم تا به مسئولیت خویش در صیانت و حراست از علم و فناوری جهانی عمل کرده و ضمن محکوم کردن حملات نظامی آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه مراکز علمی و آموزشی ایران، کلیه اقدامات حقوقی الزام‌آور برای پیشگیری از تکرار رفتارهای مشابه در آینده را صورت دهید. بصورت مشخص خواستار موارد ذیل هستیم:

- درخواست صدور بیانیه‌ای رسمی در محکومیت حملات به زیرساخت‌های علمی و آموزشی ایران؛
 - تشکیل کمیسیون مستقل حقیقت‌یاب بین‌المللی برای مستندسازی حملات به مراکز آموزشی و علمی؛
 - فعال کردن سازوکارهای حقوقی و قضایی لازم جهت پاسخگو کردن آمران و عاملان این حملات در دیوان بین‌المللی دادگستری و سایر مراجع ذی‌صلاح؛
 - حفاظت و حمایت از دانشمندان و پژوهشگران در معرض تهدیدات مختلف در سطح بین‌المللی.
- بی‌تفاوتی در برابر چنین حملاتی می‌تواند امنیت جامعه علمی در سراسر جهان را به خطر اندازد.